

ERDÉLYI GAZDA

XXXIX. ÉVFOLYAM.

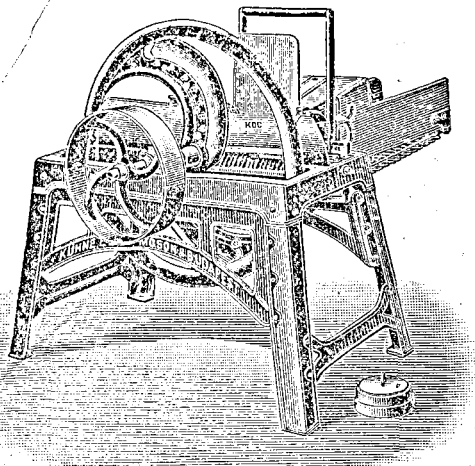
KOLOZSVÁR. 1907. JANUÁR 6.

1. SZÁM.

KÜHNE E.

HAZÁNK LEGRÉGIBB
MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRA

MOSONBAN

elismert gondos kivitelben szállít:

szecskavágó gépeket,

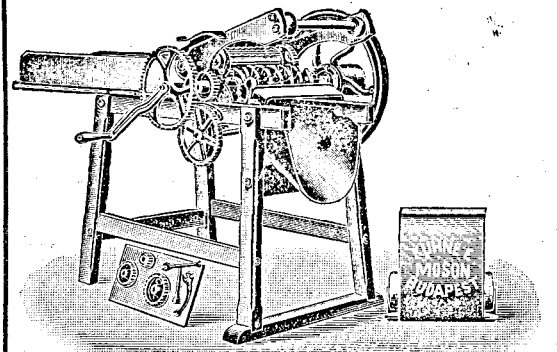
répavágókat, darálókat, takarmány-füllesztőket,

„TORNADO” kukoricaszár-
tépőket

morzsolókat,

ASTRA és TUBULAR tejfölözőgépeket,

teljes takarmánykamra berendezéseket.

Fcraaktár: VI., Váci-körut 57/a.

Ficraaktár: Temesvár, gazdaudvar.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10. II. em.

Alakult 1900.

Biztosítéki alap:

Alapítványok a kormány hozzájárulá- sával	1.953.240.—
Tartalékok	601.263.93
Összesen:	2.554.503.93 K.
1901. évi fölösleg	90.349.— K.
1902. „ „	59.782.26 „
1903. „ „	109.331.73 „
1904. „ „	72.438.23 „
1905. „ „	61.730.60 „

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.

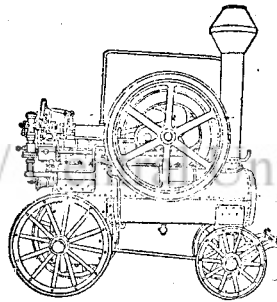
Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfelelegetől úgy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzlet felelegete közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1903. évben jégkár ellen biztosítottak 4%-os díjvisszatérítésben részesültek. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2%-os díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adják fel biztosításukat 5% engedményben részesülnek.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

1013

az igazgatóság.

Beck és Gergely

Budapest, V.,
Váci-ut 12.

1725

**Benzinmotoros
cséplőkészletek. Teljes
malomberendezések.**

benzin-, szivógáz- vagy más üzemre.

Teljes olajgyári berendezések.

Elismert legjobb kivitelben szállítanak s mindenkor raktáron megtekinthetők.

Szőlő- oltványok,

valamint az elmúlt években is a

Küküllőmenti

első szőlőoltvány-telep
tulajdonos Caspari Frigyes Medgyes 104.

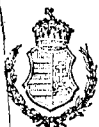
Nagyküküllőmege — volt az egyedüli az egész országban, mely vevőinek miaden tekintetben kifogástalan minőségű — egészséges-fajazonos és teljesen fajtiszta szőlőoltványokat szállított, úgy a jövőben is egyedül a fenti szőlőtelepen kaphatók a legjobb minőségű, a legkülönbözőbb fajú és alanyú bor-, csemegebor — és különleges csemege szőlőoltványok, melyek elültetése által a szőlőbirtokosok bámulatos eredményeket érnek el.

Kivánatra képes árjegyzék — számos elismert levéllel — ingyen és bérmentve.

1800

Gőzcséplőkészletek, 2¹/₂-től 12 lóerőig, Benzinmotorok, Szalmaprések gőzhajtásra. Aratógépek és egyéb Mezőgazdasági gépek

legújabb szerkezetben és legjobb kivitelben kaphatók

A m. kir. államvasutak gépgyárának vezérügynökségénél

Budapest, V. kerület, Váci-körut 32. szám

Árjegyzéket és költségvetést kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Erdélyi képviselő: WESSEL LEÓ Kolozsvár, New-York-szálloda.

Heucke A. Hausneindorfi gőzeke-eggyáros több mint 20 éven át bevált kitünő rendszerű uti mozdonyokat, gőzeke-mozdonyokat és teljes gőzeke-készleteket szállít.

További felvilágosítással és ajánlattal készséggel szolgál magyarországi vezérképvisellete, a:

Komárom-vidéki takarékpénztár r. t. Komáromban.

1707

Kedvező fizetési feltételek.

NAY és RÓNA

Gép, fecskendő és szállítóeszközgyár.

Központ:

BUDAPEST, V., KÁLMÁN-UTCA 15.

Taligák, szállító-eszközök bármely építkezés, gazdaság és iparüzem számára.

1727

Diaphragma-szivattyúk. Fecskendők.

Emelő-szerszámok. Vasúti szerszámok.

Mindenféle műszaki és gazdasági kellékből allandó nagyraktár.

Tessék ajánlatot kérni. Telefon.

Válói Kállai Lajos motorok csakis Budapest, VI., Gyár-utca 50. sz. a. kaphatók.

1811

Legújabb kitüntetések:

1905. évi nagyenyedi kiállításon nagy díszoklevéllel kitüntetve.
1904. évi dicsőszentmártoni kiállításon 5 díszoklevéllel kitüntetve.
1903. évi beszercezi kiállításon 2 ezüst éremmel kitüntetve.
1903. évi kolozsvári kiállításon 2 díszoklevéllel kitüntetve.
1902. évi pozsonyi kiállításon 3 oklevéllel kitüntetve.

Kállai Lajos motor- gyára Budapest, VI., Gyár-u. 50. szám.

Teljes jótállás kifutó cseplésért!

A világ legegyszerűbb és legtükrösebb motoreszéplőkészlete.

Ezen motorok bárki által gépész nélkül rendkívül könnyen kezelhetők és szalmafedeles házak között is üzemben tarthatók.

Ezen motoreszéplőkészletek a legkifutóbb sikerrel vannak működésben:

Báró Kemény József úrnál, Marosnémeti (Erdély).
Gróf Mikes Kelemen úrnál, Magyarcséte (Erdély).
Zeykfalvi Zeyk Dániel főispán úrnál, Nagy-Enyed
Tóth Péter földbirtokos úrnál, Csantavér, és az ország több száz kisebb-nagyobb gazdaságában.

Legolcsóbb üzem!

Árjegyzék ingyen és bérmentve!

Olcsó árak részletre!

KÁLLAI LAJOS-

féle motoreszéplőkészletek, melyek hazánkban mindenütt a legkifutóbban beváltak, a magyar gazdaközönségnek

Válói Kállai Lajos motorok csakis Budapest, VI., Gyár-utca 50. sz. a. kaphatók.

„AGRARIA” magyar gépforgalmi részvény-társaság

a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság resiczai mezőgazdasági gépgyáranak vezérügynöksége

Mezőgazdák különös figyelmébe!

Egyetemes acélekék.

Eltörhetetlen tegelyacéleketej.

Páncélacél-kormánylemez.

Magasított acél-eketej.

Porvédő kerekek.

Acél gerendely.

Sürgőnycim: „Agraria” Budapest. Rövidített levélcim: „Agraria” Budapest, V., Váci-ut 2.

Tiszta acélananyag
s a j á t
hámorainkból.

1457

Csak kitérített nyeregkerettel bíró taligát szállítunk.

Kérjünk árjegyzéket mivel ez az összes talajmivelő-gepeket terjedelmesen ismerteti és egyáltalán a talaj alapos megmunkálására terjedelmes, szakszerű és minden gazdának értékes felvilágosításokat nyújt — és díjmentesen küldetik.

Ekegyártás terén legelső-rangu magyar gyártmány, felülmúlja még a legnevezetesebb idegen gyártmányokat is.

Mótor-benzint

minden fajsúlyban és mindennemű motorhoz alkalmasat jutányosan szállít a

Kőolajfinomító-gyár Részv.-társ.
brassói gyárából.

Megrendelések a brassói irodába intézendők. Benzin adómentességére vonatkozó eljárást illetőleg, a kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik. 1687.

Az Erdélyi Kereskedelmi Társaság

FODOR és TÁRSAI megbízásokat elfogadnak

Jármos ökrök tinók,

sértések, juhok, lovak és egyéb tenyész- vagy használati állatok beszerzésére és azokat felelősség mellett gyorsan és jutányosan direkt forrásból közvetít.

Cim:

Erdélyi Kereskedelmi Társaság Kolozsvár,
Szentegyház-utca 2-ik szám.

762

Telefon 311.

Gazdasági kereskedelmi és iparbank Részvény-Társaság

BUDAPESTEN, ERZSÉBET-KÖRÚT 35.

Telefon 149. Postatakpztri Cheque számla: 15603
Cheque számla: a Magy. Ieszám. tit. és pénzváltó-banknál

BANKOSZTÁLYA

utján törlesztéses jelzálogkölsönt földbirtokokra, továbbá városi bérházakra legelőnyösebb feltételek mellett és leggyorsabban bonyolít le az érték legmagasabb arányáig. Megkeresésnél beküldendő a telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv.

VÁLTÓ-

kölsönt gazdáknak, birtokosoknak, gazdatiszteleknek,

KÖLCSÖNT

sorsjegyekre, értékpapírokra és vidéki takarékpénztári részvényekre a legelőnyösebb módon eszközöl.

Árjegyzék, költségvetés és szakszerű felvilágosítás ingyen.

Gazdasági egyesületeknek, valamint községi szövetkezeteknek tömeges megrendelésnél rendkívül kedvezményes árak és feltételek.

GÉPOSZTÁLYA

utján szállít csakis elsőrendű gyártmányban legkedvezőbb fizetési feltételek mellett:

Gazdasági gépeket,
Gőzcseplő-készleteket,
Tolókerek-rendszerű vetőgépeket,
Egyetemes acél-ekéket,
Gazdasági malomberendezéseket,
Tejgazdasági gépeket,
Fűrészgépi berendezéseket,
Szecskaágókat,
Répavágókat,
Morzsolókat,
Darálókat stb.

Tejgazdasági, háromfényesztés-gépek és eszközök, tejtelepek, ozukor-, szesz- és keményítő-gyárak berendezése. Műtrágya, erőtakarmányok Derhymelasse, zsák, ponyva stb. stb.

1461

DUNKY FIVÉREK

CS. ÉS KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZEK

ajánlják a mai kor igényeinek megfelelően berendezett műtermüket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe.

Műtermeik vannak:

Kolozsvár Miskolc
Mátyás király-tér 10. Városház-tér 20.

Dés S.-A.-Ujhely
Felső-sétatér. Főtér 9.

1729 Sárospatak
Kossuth Lajos-u. 70.

Mindennemű, vízben oldható és szavatolt beltartalmú **műtrágyafélék**, ugymint: csontliszt és ásványi **superfoszfátok**, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu superfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand-Ipar Részvénytársaságnál

Központi Irodája: BUDAPESTEN, V. ker., Nádor-utca 4. szám, a hová a rendelések és mindennemű kérézősködések intézendők

Szivattyúk és Mérlegek

különleges gyár
Garvenswerke,
WIEN, II., Handelsquai No. 130.
Mintaraktár: I., Schwarzenbergstrasse No. 6.

1718

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET-, ERDÉLYRÉSZI GAZDATISZTI EGYESÜLET ÉS AZ
ERDÉLYRÉSZI KERTÉSZETI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, ATTILA-U. 2. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Csikszenzmártoni Szabó József.

1836—1906.

Nincsen állandóság a nap alatt. Az emberi élet is csak rövid átmeneti időszaka a szerves életnek, mely ezer meg ezer változatokban végzi a maga végnélküli körutját. A keletkezés és elmúlás pillanata csak egy-egy állomást jelent, ahonnan más és másfelé vezet az út; emitt pedig már csak egyes nyomok jelzik, hogy valaha léteztünk.

Ez az élet örök törvénye, mely előtt fájdalommal és megtört szívvel ugyan, de meg kell hajolnunk.

Mint a hulló csillagok úgy tűnnek el legjobbjaink a nyugalom és az örökbéke honába, itt hagyván minket, hogy emlékeik fény sugarait bontogassuk s ezek világánál folytassuk a félben maradt alkotások betetőzését.

Lehullott a mi csillagunk is. **Szabó József** elnökünk, vezetőnk és vezérünk az év első napján elhunyt.

Munkás életének javarészét az »Erdélyi Gazdasági Egylet« vezetése és Kolozsvármegye törvényhatósági-bizottságában kifejtett tevékenysége vette igénybe. Az elsőben hazarészünk közgazdasági ügyeinek volt előharcosa s mint az Egyletnek harminc éven át alelnöke és elnöke, minden kérdésben, melyet a viszonyok előtérbe hoztak vagy a melyet felkarolni szükségesnek velt, elsőként alkotta meg véleményét és teljes készséggel vetette latba minden befolyását ezeknek megoldásáért.

A gazdasági életnek nem volt egyetlen ágazata sem, melyet elméleti és gyakorlati oldaláról alaposan ne ismert volna s ha mégis felmerült a termelésnek olyan változata, melyet még nem ismert minden oldaláról, nem nyugodot addig, amíg azt meg nem próbálta, hogy aztán álláspontját gyakorlati tapasztalatokkal is támogatthassa.

Ő maga az irás szavai után haladt: »mindent megpróbáljatok s ami jó, megtartsátok« . . . de gazdátársait csak akkor biztatta az újítások bevezetésére, ha már tényleg meggyőződött arról, hogy az a mi viszonyaink között kárakra nem lesz.

Minden gondolatában ott volt a közviszonyok javítására irányuló törekvés és a felvetett eszmék latolgatásakor először is arra kereste a feleletet, hogy hazarészünk

gazdaközönségének javára fog-e az szolgálni avagy nem? Ha azt látta, hogy az eredmény kétes, nem késett aggályainak kifejezést adni s ilyenkor nyitak meg leginkább gazdag tapasztalatainak tárházait. Milyen tanulságosak, milyen tartalmasak voltak ezek az ugynevezett »megjegyzések«! . . . Amire a felvetett eszmék által elragadtak nem is gondoltak, amit majd csak saját kárunkon kellett volna megtanulniok, rendre-rendre peregték le higgadt,

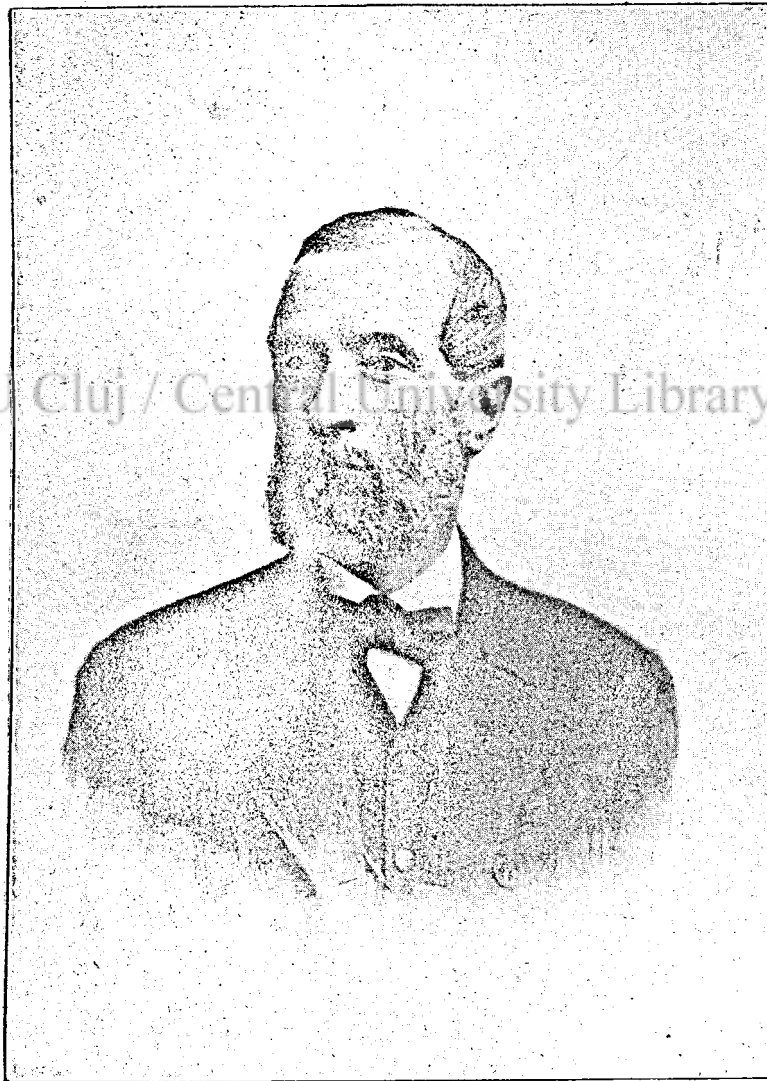
nokolni, hanem kitartó buzgalommal dolgozni is tudott.

Alkotásaival, ténykedéseivel szinte kerülte a nagysikerek látszatát; az ugynevezett »zajos sikereket« nem szerette sem a magán, sem a közélet terén, pedig mindenütt ott volt, ahol a gazdaosztály érdekeiért tenni kellett, s mindenütt érvényre juttatta kiforrott, jól meggondolt nézeteit, fennt is lent is. Azok az ugynevezett »megjegyzések« csak passzív ténykedései voltak s már ezek révén is kiválóan hasznos szolgálásokat tett gazdátársainak, megóván őket azoktól az elhatározásoktól, melyek felesleges, céltalan kiadásokat okoztak volna és végeredményképpen egy szomorú tapasztalattal tették volna gazdagabbá tőkeszegény gazdáinkat.

Az aktív tevékenységterén, mikor a gazdaosztály olyan érdekeiért vette fel a küzdelmet, melynek szükségességéről és jogosságáról megvolt győződve, fáradhatatlan volt és leküzdhetlen akadályokat nem ismert. Ha ilyen természetű kezdeményezése egyszer vagy máskor nem járt eredménnyel, nem zugolódott, nem kürtölte világgá a gazdaosztály sérelmeit, de azért nem tért az ügy felett napirendre, hanem mint a jó hadvezér várta, leste a kedvezőbb alakulásokat s mihelyt ez beállott, azonnal újra kezdte az akciót. Voltak az erdélyrészi birtokos osztálynak olyan sérelmei, melyekért husz éven át folytonosan harcolt. Közben ismételve sikertelenül, de végre mégis megtalálta az alkalmas pillanatot és módot arra, hogy a jogosnak felismert és ilyennek vallott ügyet diadalra juttassa.

Ebből tükröződik vissza az a szívós, kitartó munkásság, mely ami elvesztett Elnökünket jellemezte s mely számára a mi teljes bizalmunkat oly hosszú időn át biztosította.

Fogékony volt minden újításra és így élénken érdeklődött a gazdátársadalmi mozgalmak iránt is. Latolgatta s apróra szét-szedte a megindult törekvéseket s mikor ezzel készen volt, összemérte a mi viszonyainkkal. Ez a mérés aztán meggyőzte Őt arról, hogy mi még nem tarthatunk mindenben lépést az ország másrésztében fejlettebb viszonyok között élő birtokososztály törekvéseivel. Látta, hogy ami nálunk már aktuális, az nálunk még felesleges stb. Erős meggyőződés és nagy elhatározás kellett ahoz, hogy az így megalkotott véle-

CSIKSZENZMÁRTONI SZABÓ JÓZSEF.

megfontolt előadása során s mire mondanóit befejezte, igen gyakran az eszmék legvérmesebb hívei is nyugodt helyesléssel adóztak neki.

Vezetni, vezérlő szerepet vinni harminc éven keresztül a közbizalomnak folytonos nyilvánulása mellett, olyan korszakban mint a lefolyt 30 év volt és olyan tekintélyes egyesületben, mint az Erdélyi Gazdasági Egylet, bizonyára nem volt könnyű feladat és csak olyan ember tölthette ezt be, aki kimagasló egyéni és lelki tulajdonságokkal volt megáldva, aki erre született s aki a közérdekében nemcsak szó-

mény mellett kitartson és a vezetése alatt működő Gazdasági Egyletet is meggyőzze ennek helyességéről. De mikor aztán az elhatározás megtörtént, a minden ízében őszinte és elhatározásaiban erős »Egyén« kiállt a sikra és elmondta aggodalmait, megtette érvekben gazdag »megjegyzéseit«, melyek nálunk helyeslésre találtak és ha visszagondolunk azokra az eszmecserékre, melyek ezeknek az ügyeknek lényegére nézve akkor világosságot derítettek: el kell ismernünk, hogy azok helyesek és igazak voltak.

Az ugynevezett nagy kérdésekben is megtalálta tehát a helyes utat mindenkor. A viszonyokat éles szemmel nézte, mélyreható logikával boncolta s az újabb alakulások körül a végeredményt kutatta. Ezeknél a vizsgálódásoknál aztán már nem az anyagiak voltak elhatározására irányadók, sőt itt szinte tüntetően mellőzte ezeket, mert ezen a téren csupán az igazság, méltányosság és más magasabb etikai szempontok vezették. Ezekben a mozgalmak időkben olyan törekvéseket észlelt, melyekkel nem tudta azonosítani magát, a fennen hirdetett történelmi tradíciókat tehát nem méltányolta, hanem lélektani alapokról vizsgálódott s így megértvén igaz magyar szívének sugallatát, lelkének egész erejével szállt sikra eszményéért.

Az Ő eszményképe pedig a szorgalmas, értelmes gazda volt, aki ezen tulajdonságainak érvényesítésével szerzi meg a jólétet és függetlenséget. A divatossá vált segélyakciónál ez volt a nézete: »az önségely kellő kifejtése nélkül, a gyámkodás mindig elégtelen marad« . . . Mi majd

csak később látjuk meg, hogy mennyi igazság van ebben a néhány szóban.

Törekvése, ambíciója mindég csak a megvalósíthatók határáig terjedt. Nem akarta a világot boldogítani, nem óhajtott országos hírű nagyember lenni, de a közbizalom által részére kijelölt helyet legjobb tudása és tehetsége szerint kívánta betölteni. A birtokosztály érdekeinek felkarolása és védelme mellett gondosan ápolta az E. G. E. erkölcsi és anyagi érdekeit. Az Egylet közéletében a legteljesebb nyíltság mellett intézett és intéztett el minden ügyet, gondosan figyelve arra, hogy ennek erkölcsi súlya csorbát ne szenvedjen és tevékenysége az őstermelés minden ágára kiterjesztessék. Az egylet anyagi gyarapodásáért folytonosan fáradozott, ahol elegendő volt ott rábeszéléssel, ahol kellett némi erkölcsi pressióval is toborozta a tagokat, főleg a fiatalabb birtokosztály köréből. Nagyon bántotta, ha a fiatalabb gazdaosztály körében némi indolenciát tapasztalt az Egylettel szemben. Nevelni, tanítani s a gazdaosztály közös érdekei iránt fogékonyra óhajtotta tenni a kezdőket, nehogy üresen maradjon az a kert, melyet az ősök annyi szeretettel, áldozattal és reménnyel alkottak meg.

Mint gazda és mint társadalmi ember a legelső sorában toglalt helyet és olyan példaadással járt elől minden téren, hogy a közelismerés folyton és mindenütt kísérte. Élete nyitott könyv volt, melybe mindenki betekinthezett s melyből csak a jó és nemes cselekedetek láncolatát lehet kiolvasni.

Azt a tevékenységet, melyet harminc éven át mint az E. G. E. elnöke kifejtett, részletesen méltatnunk nem lehet, mert

hiszen azzal együtt meg kellene írunk az erdélyrészi mezőgazdaság fejlődésének történetét is.

De ez nem is felelne meg az ő akaratának s tiltva int felénk az ő áldott szelleme, hogy ne hivalkodjunk, ne dicsekedjünk az ő nevében. Adjunk hálát az égnek, hogy ő a miénk volt és velünk, értünk, csendesen, zajtalanul egy emberöltőn át dolgozott. Hiszen még elmúlását is így rendezte a mindenható kegyelme. Csendesen, csaknem észrevétlenül kezdődött betegsége pár évvel ezelőtt és ettől kezdve lassankint fogyott életeréje, fogyott mint a fálya, mely sokaknak világít, míg önmagát fel nem emésztí s egy utolsó lobbanással ki nem alszik.

Igy fényeskedett és lobogott az ő értelmi világa egészen az utolsó percekig, míg a már gyenge test össze nem roskadt és hasznos, áldásos életének utolsó szikrája is el nem lobbant.

Legyen az ő hamvainak csendes nyugodalma annak a földnek ölében, melyet úgy szeretett s melyért annyit fáradozott, mint közöttünk senki más; jóságos szelleme pedig legyen a mi vezetőnk és irányítónk továbbra is.

J. L.

Életrajzi adatok.

Csikszentmártoni Szabó József a főrendiház tagja, szül. 1836-ban. Atyja Szabó Lajos főkörmányszéki tanácsos és anyja Zobolai Mikes Zsófia grófnő volt. Középiskolai tanulmányait a kolozsvári római. kath. liceumban, a jogakadémiát Nagy-Szebenben végezte, az államvizsgát letette, de az akkori viszonyok között a hivatalos pályára lépett és 1859-ben szászfenesi birtokán már önállóan vezette gazdaságát. Tevékeny részt vett a vármegyei életben, több mint 25 év óta tagja a közigazgatási

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ TARCAJA.

A társadalom gazdálkodásáról.

Irta: Dr. Seyfried Károly.

I.

1. *A társadalmi gazdaságtan fogalma.* Tudomány alatt egyrészt a jelenségek megfigyelések leírását, másrészt a köztük levő ok és okozati kapcsolatok kutatását és az ezen alapon kimutatható törvényszerűségeket megállapítását értjük.

A társadalmi gazdaságtannak az a feladata, hogy az emberi társadalom gazdasági életében előforduló jelenségek alapján azon szabályszerűségeket felismerje, melyek szerint az emberi nem gazdasági tevékenysége irányul. Vagyis társadalmi gazdaságtan azon tudomány, mely a társadalom gazdasági életének jelenségeit, tényeit leírja, azokat okaira visszavezeti, azaz törvényeiket megállapítja és a történelmi fejlődés folyamán bekövetkezett változásait, előidéző okokkal együtt kimutatja. Mások szerint a népek általános anyagi jólétének a tana.

Ezen tudományt egyes írók politikai ökonomiának (political economy, économie politique, politische Oekonomie), mások szociális ökonomiának (Social oekonomik, economia sociale) nevezik. A németek nagy részé-

nél használatba jött a Volkswirtschaftlehre és National Oekonomie, illetőleg National Oekonomik kifejezés, mely után nálunk is a nemzetgazdaságtan kifejezést kezdték használni.

Társadalmi gazdaságról Schmoller és Sombart is beszél, de a társadalmi gazdaságtan kifejezést legelőször Földes használta, mely nézetünk szerint sokkal jobb, mint a nemzetgazdaságtan, mert ezen tudomány a nemzetnél sokkal tágabb határok között élő társadalom gazdaságával foglalkozik. Használatban van még a magyarban a közgazdaságtan kifejezés is, mely szintén jobb a nemzetgazdaságtannál.

2. *A társadalmi gazdaságtan viszonya a tudományokhoz általában.* A társadalmi gazdaságtan egyrészt társadalmi tudomány, mert a társadalom gazdasági életével foglalkozik. Szorosabban véve része a *társadalomtan*nak vagy *szociológiának*, melynek egyik alkalmazott tárgyát képezi. Mert a szociológia két részre oszlik: filozófiai és gyakorlati szociológiára. Első a társadalmi jelenségek bölcselével foglalkozik. Rendszeresen csak ezt értjük szociológia alatt. A másik rész a társadalom pozitív alakulatainak a tana és mint ilyen a társadalmi gazdaságtanon kívül még: az ethnológiát, a statisztikát és az államtudományt is foglalja magában, melyek termé-

szetesen szintén külön álló tudományokat alkotnak.

A társadalom gazdaságtan egyúttal etikai jellegű tudomány is, mert a gazdasági életnek — mint később látni fogjuk — erkölcsi, etikai jelenségei is vannak. De azért nem alkatrésze a morál filozófiának: csak az etikai jelenségek magyarázatánál hívja azt segítségül.

3. *A társadalmi gazdaságtan viszonya a mezőgazdaságtanhoz.* Ennek a viszonyoknak a megállapítása végett szükséges, hogy a mezőgazdaságtan fogalmával tisztában legyünk.

A mezőgazdasági ismeretek rendszerbe való foglalását, vagyis a tudományos mezőgazdaságtan megállapítását *Thaernek* (1752—1828) „*Grimolsätze der rationellen Landwirtschaft*“ című munkájában hozta nyilvánosságra s azoknak szélesebb mederben való terjesztése végett 1806-ban Möglinben gazdasági akadémiát létesített.*)

Thaer a mezőgazdaságnál a technika fejlesztését sürgette, azért az általa hirdetett

*) A németek a möglini gazdasági akadémiát szeretik a világ legelső felsőbb rangú gazdasági iskolájának feltüntetni. Ez azonban nem áll, mert a Feszteticz György által alapított „Georgicon“ már akkor világhírű intézmény volt, mikor Thaer iskolája megnyílt. A „Georgicon“ már 1796-ban, tehát kilenc évvel hamarabb indult meg, mint a német gazdasági akadémia.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. t.

Teljesen befizetett alaptőkéje 1.200.000 korona.

Kolozsvárt, Mátyás- király-tér, 7. sz. saját házában.

Betétkeket előnyös feltételek mellett fogad el könyvecskékre, vagy folyószámlára és azokat felmondás nélkül fizeti vissza.

Váltókat olcsón számítól le.

(1007.)

Előleget ad értékpapírokra és kézi zálogra.

Jelzálogos kölcsönöket nyújt földbirtokokra és kolozsvári házakra. Törlesztési kölcsönöket közvetít a Hazai Takarékpénztár részére.

Ártraktárral (a pályaudvar mellett) olcsón kezelik a betárolt árukat és azokról előleget adnak. Ugyanott kölcsönzések is kaphatók.

bizottságnak. Az Erdélyi Gazdasági Egyesületnek *Mikó Imre* gróf halála után 1878-ban alelnökévé, *Kemény Gábor* báró halála után 1888-ban elnökévé választották meg, mely tisztséget haláláig viselte. 1896-ban megkapta a Ferencz József-rend középkeresztjét. 1898. szeptember 10-én pedig kinevezték a főrendiház tagjává. 1903. április havában a kamarási méltóságot is megkapta.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet 1902. március hó 23-án tartott gyűlésén br. *P. Horváth Kálmán* lelkes szavakkal üdvözölte *Szabó József* elnököt, érdemduz elnöki működésének 25 éves évfordulója alkalmából. A közgyűlés ez alkalomból az elnök érdemeit jegyzőkönyvileg megörökítette s kérte *Szabó Józsefet*, hogy az elnöki székben maradjon meg tovább is. *Szabó József* erre köszönetet mondott az óvációkért, melyben váratlanul részesítették, ígérte, hogy *míg kora s egészsége engedi*, továbbra is az E. G. E.-nek szenteli tevékenységét. Ugyanekkor dr. *Szomjas Lajos* miniszter. titkár, *Darányi* miniszter nevében, mint annak képviselője üdvözölte *Szabó József* elnököt, ki ígéretéhez képest *mindvégig* helyt állott az egylet vezetője gyanánt.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet a következő gyászjelentést bocsátotta ki:

Az Erdélyi Gazdasági Egylet mély részvétellel tudatja tagjaival és a hazarész egész gazdaközönségével, hogy három évtizeden át vezető szeretett elnöke, az erdélyrészi gazdasádalom nagyszellemű vezére: *Csikszentmártoni Szabó József* cs. és kir. kamarás, a magyar főrendiház tagja, a Ferencz József-rend középkeresztese, stb. stb. hosszas szenvedés és a halotti szentségek felvétele után 70 éves korában f. hó 1-én délután 6 $\frac{1}{2}$ órakor megszűnt élni. A nagy halott hült tetemei f. hó 3-án délután 2 órakor fognak Kolozsvárt, Szentegyház-utca 8. számú házában a róm. kat. szertartás szerint beszenteltetni és innen Szászfenesre szállítatván, 4-én délelőtt 11 órakor a családi sirtkertben örök nyugalomra helyezettetni. Halhatatlan lelkéért az engesztelő szentmiseáldozat f. hó 5-én délelőtt 10 órakor fog Kolozsvárt

a kegyesrendiek templomában és ugyanazon időben Szászfenesre az Egek Urának bemutatni. Mindhárom tisztességtételre szomorú szívvel hívja meg az E. G. E. elnöksége az összes tagokat és erdélyi gazdákat. Kolozsvárt, 1907. januárius 1-én. Áldás lengjen porai felett!

A család a következő gyászjelentést bocsátotta ki:

Özv. *Csikszentmártoni Szabó Józsefné*, hallerkői *Haller Francziska* grófnő, ugy maga, mint a közeli és távoli rokonok nevében megtört szívvel jelenti, hogy a felejtethetlen gyöngéd férj, nemeslelkű jó rokon *Csikszentmártoni Szabó József*, cs. és kir. kamarás, a magyar főrendiház tagja, a Ferencz József-rend középkeresztese, az Erdélyi Gazdasági Egylet elnöke, stb. stb. hosszas türelemmel viselt szenvedés és a halotti szentségek felvétele után 70 éves korában f. hó 1-én d. u. 6 $\frac{1}{2}$ órakor megszűnt élni. A drága halott hült tetemei f. hó 3-án d. u. 2 órakor fognak Kolozsvárt, Szentegyház-utca 8. számú házában a róm. kath. szertartás szerint beszenteltetni és innen Szászfenesre szállítatván, 4-én d. e. 11 órakor a családi sirtkertben örök nyugalomra helyezettetni. Halhatatlan lelkéért az engesztelő szentmiseáldozat f. hó 5-én d. e. 10 órakor fog Kolozsvárt a kegyesrendiek templomában és ugyanazon időben Szászfenesre az Egek Urának bemutatni. Kolozsvár, 1907. januárius 1-én. Áldás lengjen porai felett!

A temetés.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet küldöttsége *Bánffy Ernő* báró alelnök vezetésével délben koszorut tett le néhai elnöke ravatalára. Az egyesület részvételét *Bánffy Ernő* dr. tolmácsolta, a család nevében *Mikes Kelemen* gróf köszönte meg a kegyeletes megemlékezést. A tisztviselők nevében *Tokaji László* titkár helyezte el koszorut a ravatalra.

Délután kettőkor a gyászos háztól nagy és diszes közönség kísérte utolsó útja felé az elhunytat. Dr. *Hirschler József* apátkano-

nok végezte az egyházi szertartást, a koporsót pompás gyászkocsira helyezték, melyet teljesen elborítottak a koszorúk. A halottat Szászfenesre vitték, hol családi sirtoltjában lesz pihenése. Erre az utolsó utra elkisérték az elhunytat számosan tisztelői s barátjai közül, családján kívül. A kormány is képviseltette magát a temetésen, *Darányi Ignác* földmivelésügyi miniszter meleg részvétélviretöt küldött az elhunyt családjához és fölkérte *Bánffy Miklós* gróf főispánt, hogy személyét képviselje a temetésen. Jelen volt a temetésen

Kolozsvármegye részéről: *Dósa Endre* aleispán, *Csiszár Gyula* főjegyző, *H. Veress Károly*, *Láposi Árpád*, *Biedermann József* főszolgabíró, dr. *Pavlik Sándor* aljegyző, *Ignác István* főispáni titkár, *Zabulik László* főügyész, *Mósa József* szolgabíró.

Az E. G. E. részéről: br. *Bánffy Ernő*, br. *Jósika Gábor* alelnökök, *Lészai Ferenc*, *Jakab László*, *Tulogdi Samu*, *Szekula Ákos*, *Tischler Mór*, *Fodor Ferenc*, *Gy. Rosenberger Mátyás* és *Ignác*, *Bocsánzi László*, dr. *Gidófalvy István*, *Szász István*, *Molnár Sándor*, *Csérer Lajos*, *Tokaji László*, *Éber Ernő*.

A gazdasági akadémia részéről: dr. *Szentkirályi Ákos* igazgató, *Baintzer Ferenc*, *Varga Kálmán*, *Göllner János*, *Szeyfried Károly*, *Szabó Döme* tanárok.

Magyar Felzálog-Hitelbank részéről: báró *Mannsborg Sándor*, Cs. *Sándor Imre*.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank részéről: *Verzár Kálmán* igazgató, *Visky László*, *Mina János*, *Papp Jenő*.

Az elhunyt rokonai és barátai közül: *Barcsay Domokos*, gr. *Mikes Kelemen*, *Pótsa Ferenc*, *Székely György*, br. *Jósika Samu*, gr. *Béldi Ákos*, gr. *Béldi Ferenc*, *Matskásy Pál*, *Gyárfás Benedek*, gr. *Lázár István*, *Szilvási Béla*, gr. *Teleky Ferenc*, br. *Wesselényi Miklós* és *Ferenc*. stb.

A menet élén kolozsmegyei diszbe öltözött hajduk haladtak a megyének gyászfá-

tanok *technikai iskola* név alatt ismeretesek. Szerinte az okszerű mezőgazdaságtannak azt kell megmutatni, hogy a mezőgazdaság minden körülmények között lehetőleg legtöbb tiszta hasznot hajtson.

Hogy *Thaer* tanai társadalomgazdasági szempontból nem állják meg helyüket, már kortárs *Schulze* mutatta ki. Egyébként ő is mindenütt *Thaer* nyomában halad, mint akár *Schwerz*, *Koppe*, *Burger* és a magyar-óvári gazdasági akadémiának volt híres igazgatója, *Pabst*.

Határozott állást a technikai iskola ellen legelőször *Thünen* foglalt, ki egyébiránt *Thaertől* tanulta a mezőgazdaságtant. Ő ugyanis a fogyasztásból indul ki, melyhez a mezőgazdaság termelési technikájának igazodni kell. Az általa hirdetett elveket *gazdasági iskolának* mondjuk.

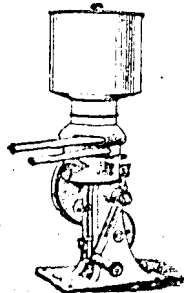
Liebig fellépéseig a mezőgazdaságtan alkalmazott társadalmi gazdaságtannak tekintetett, ahol a természettudományok csak segédtudományképpen szerepelnek. *Liebig* éppen annak ellenkezőjét állította. Szerinte a mezőgazdaságtan tisztán csak alkalmazott természettudomány, amiért is iskoláját ter-

mészettudományi iskolának mondjuk. *Kühn* és a mostani magyar mezőgazdasági írók is mind *Liebig* tanainak a hívei, pedig azoknak helytelen voltát már *Roscher* is kimutatta, a midőn a mezőgazdaságtant összetett tudománynak minősíti, melynek alkatrészei: *a társadalmi gazdaságtan és az alkalmazott természettudomány*. Ezen nézet szerint, melyet a mezőgazdasági tudományok nagymestere, *Goltz* is elfogadott, *mezőgazdaságtan* vagyis *azon ismeretek foglalatja, melyeknek segítségével a mezőgazdaság okszerűen üzemel, két főrésze oszlik: gazdasági és technikai részre*. Elsőt általános, a másikat különleges mezőgazdaságtannak is nevezzük.

A különleges mezőgazdaságtan a talaj használatával és az állattartással, illetőleg tenyésztéssel foglalkozik és pedig az összüzemre való tekintet nélkül itt azon szabályokat találjuk, melyeket a talaj megmunkálásánál, a trágyázásnál, a kultur növények ápolásánál és aratásánál, továbbá a mezőgazdasági haszon és tenyészállatok tenyésztésénél, ápolásánál, takarmányozásánál be kell tartanunk, ha azt akarjuk, hogy azok sok értékes anyagokat szolgáltatassanak. Feloszlik: *növénytermelésre és állattenyésztésre*.

Az általános vagy gazdasági rész a mezőgazdasági üzemmel, mint szervezett egészszel foglalkozik. Fejtegeti a szükséges üzemkellékek módzatait és tulajdonságait; arra tanít, hogy egyes esetekben milyen gazdálkodási rendszer lesz a célszerű és hogy a gazdaságot hogyan kell vezetni. Megmutatja továbbá, hogy a mezőgazda hogyan győződik meg üzemének célszerű voltáról. *Goltz* ennek következtében üzemtanra, becsléstanra és számviteltanra osztja. De miután a számviteltan egy tágabb ismeretcsoporthoz tartozik, az ügyirálytannak csak egy részét képezi és a gazdasági üzem vezetéséhez is mind azon kellékek is kívántatnak, melyek az ügyirálytan többi részeiben tárgyalva vannak, azért szerény nézetem szerint ezen csoportosításba a számviteltan helyébe az ügyirálytan volna beveendő. Tehát e szerint feloszlik a mezőgazdaságtan: *általános és különleges részre*. *Első ismét üzem, becslés és ügyirálytanra, a másik meg növénytermelés- és állattenyésztés-tanra bomlik.*

(Folytatjuk.)

Teljes tejszövetkezeti berendezéseket,

kézi-erő- és turbina-hajtásra, ugyszintén mindennemű tejgazdasági gépeket és eszközöket tejszállításhoz, vaj és sajtgyártáshoz legelőnyösebben szállít az

Első magyar tejgazdasági gép- és eszközgyár

1660 FUCHS és SCHLICHTER, Budapest, VI., Jász-utca 7. szám

KÜLÖNLEGESSÉG:

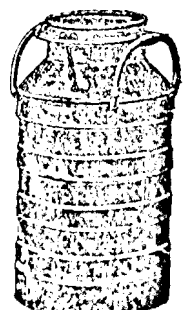
VÁJKIVITEL:

„Svéd Globe Separator.”

Tejtelepek és tejszövetkezetek által termelt vajat évi kötés mellett korlátlan mennyiségben legmagasabb árakon veszünk át.

Árjegyzőkönyv, költségvetések, tervek ingyen és bementve.

tyollal bevont lobogójával. A gyászmenet az Auguszteumig (olajgyár-utca sarkáig) kísérté holttestet, ott Hirschler apátkanonok újból beszentelte a tetemet, melyet tovább vittek Szászfenesre. Pénteken délelőtt 11 órakor helyezték örök nyugalomra Szászfenesen, családi sirboltjába Szabó Józsefet az E. G. E. számos tagjának, Kolozsvármegye küldöttségének, sok régi ösmerősnek, barátoknak és rokonnak részvétele mellett. Koszoruk erdejében fölrvatalozva volt a szászfenesi róm. kath. templomban kitéve a koporsó és nemcsak Szászfenes, hanem a közeli községek lakói is tömegesen zarándokoltak el a köztiszteletben állott főúr koporsójához. A küldöttségek, hozzátartozók és a nép nagy tömege kísérték azután a gyászokocsit ki a temetőbe, a családi sirbolthoz, ahol dübörögve hullott azután a föld Erdély egyik kiváló fiának, egyik legkitűnőbb gazdájának koporsójára, aki sok éven át akart és tudott dolgozni Erdély közönsége érdekében.

Hervadhatatlan érdemű elnökének elhunytá alkalmából *Darányi Ignác* földművelésügyi miniszter a következő részvéttáviratot intézte az E. G. E.-hez:

Mélyen meghatva értesültem az erdélyi gazdasági egyesület elnökének gyászos elhunytáról. Az egyesület vezetésében 30 éven át szerzett elévülhetetlen érdemeket; mindig kegyelettel fogok gondolni reá és kívánom, hogy az egyesület ezentúl is az ő nemes szellemében fejlődjék és virágozzék. *Darányi Ignác.*

Gróf Desseoffy Aurél, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnöke szintén táviratban fejezte ki részvétét az E. G. E.-nek elnöke elhunytá fölött.

A családhoz érkezett részvéttáviratok és koszoruk nagy száma szomorú ékesszólással mutatja azt, hogy a társadalom minden rétege tudatában volt annak, mit birt Szabó Józsefben és mit vesztett el benne.

A szőlőművelés Erdélyben.

Irta: **Dicenty Dezső.**

(Befejező közlemény.)

A természettől adott körülményeket véve alapul, ugyan mi jögen van Zalának, Tolónak, de leginkább Csongrádnak, Torontálnak relative is annival több szőlőterülete, mint az erdélyi medence megyéinek. Nemcsak hogy annyi szőlővel kellene bírniok, hanem relative még sokkal többel, amely gondolatot a következő főbb pontokkal indokolhatjuk:

1. Nincsen még egy vidéke hazánknak, amelynek annyi pusztán csak szőlőművelésre (vagy akácfára) használható területe volna, mint Erdélynek, különösen Maros és Aranyos-ékben, Kisküküllőben, Kolozs keleti, Szolnok-Doboka alsó stb. részeiben.

2. A gabonaneműek számára alkalmas területek aránya az összterülethez viszonyítva éppen nem kedvező. Az intenzivitás pangásában tehát a népesség szaporodásával a földéhség mind nagyobb arányokat ölt. Valamely intenzív művelési ágnek felkarolása tehát apriori mint létszükség jelentkezik. Már pedig egy művelési ág sem kíván annyi munkát,

annyi időt, annyi napszámot, olyan kis területen és semmitem jövedelmez oly busásan, mint éppen a szőlőművelés.

3. Mert Tokaj hegyalja s még néhány kissébb pont kivételével úgy általánosságban, mint pedig az egyes különlegesebb kiváló minőség-borok tekintetében sehol sem találunk az egész országban kitűnőbb termékeket, mint Erdélyben.

4. Mert hazánkban sehol sincs olyan nagy ára a mustnak és ezen magas árnak megmaradása sehol sincs annyira biztosítva, mint az erdélyi medencében.

5. Mert Erdélyben a sörfogyasztás rohamos emelkedése jelenleg természetes akadályokba ütközik és emellett seholsem isznak annyi komisz pálinkát, mint Erdélyben, a nép visszavezetése tehát az egészséges bor mérsékelt élvezetéhez még könnyen lehetséges, de nagyon szükséges is.

Tekintettel kell lennünk még egyéb mellékkörülményre is, ami már ugyan a jövő programjába tartozik, de már itt mérlegelendő. Az ország nyugati részeiben kifejlődött szőlőkultúra statisztikája a homoki és sikszőlők rovatában elijesztő képet nyújt. Hazánk összes szőlőterületének mintegy 52 százalékát a homoki- és lap-szőlők teszik. Ezek további eljburjánzásának meggátolására, a hegyi szőlők nagyobb mérvű kiterjesztése, amikor tán nem ültetnék be az Alföldön a természetből is buzának, rozsnak teremtett fekete, kötött homokokat. De ha nem is tekintjük a hegyi szőlők fejlesztésének ilyen radikális hatását, egy pillantással messzebb világítva be a jövő programjába, számításba kell vennünk a majdan kifejlődő borkereskedelem igényeit. Az erdélyi hegyi szőlők savdus erős termései az alföldi fehérje dus lágy borokkal összeházasítva, értékes kereskedelmi anyagot szolgáltatnának, mint a hogy a 70 es évek körül a Versecz, Fehértemplom vidékéről való az alsó-ausztriai borokkal egészen a filloxeravészig szolgáltatottak.

A szőlőművelés széleskörű kifejlődése után várható egyéb jótékony hatások sorába kell számítani a forgalom nyomán haladó minden előhaladást. Mert eljön az a kereskedő Bécsből, Prágából Belgrádból, Budapestről, Varsórol, ha megfelelő minőségű és mennyiségű, ez a fő, *mennyiségi egyforma jellegű* áru vételre kínálkozik. A forgalom első pionirje: az ügynök, az utazó a legelzártabb faluba is behatol. Később a kereslet és kínálat emelkedése, az állandó vásár nagysága, a nagyrafejlődés eszközét, a virágzó kereskedelem alapját, a forgalom megkönnyítése által egy sinpárban megteremti. Nyüzsgő élet csirái szabadulnak fel és a műveletlen kopár területeken belterjes kultúra fejlődik. Itt is, ott is üde tenyészet váltja fel az oldal egykor kopár területét és sűrűn emelkedik ki a homályból a megtalált területek egy-egy kis Columbusai. Megnagyobbodik a földéhes nép lába alatt az áldott anyaföld, mire az éhség csillapodik. De hiszen ezt nem kell fejtegetni. Önkénytelenül kutat azonban elménk tovább, hogy hát vajjon meg van-e tényleg az alap, nem hiányoznak-e a természeti feltételek, amelyek a szőlőművelés sikeres kifejlődését lehetővé teszik. Közvetlen tapasztalásból mondhatom, hogy a talaj szempontjából igen csekély azon területeknek száma, amelyeknek betelepítése a szőlőművelés legújabb ismeretei alapján és eszközeinek felhasználásával, gondos kezelése mellett nagyobb nehézséget, illetve áldozatot igényelne. Ami pedig a termés minőségét illeti, arról jót áll a múlt; de a jelen kulturájának az ojtvány-szőlők hozá-

mának mennyiségéről és minőségéről itt Erdélyben is már több telepítés kezekedik. A jelenlegi gazdasági helyzet nyomorusága a szőlőművelés kifejlesztésére sarkal; a természet pedig körülményeivel a kivitelben nem emel gátakat; rajtunk mulik tehát, ha nem gyarapodunk. A birtokoságnak jutott kétségkívül a szép feladat, hogy a zászlóval kezében előljárjon s ahol kell, serkentsen, buzdítson. Örömmel konstatálhatjuk, hogy most a rekonstrukció hadjáratában, a *felvonuláskor*, a zászló jó kézben van.

A cél elérhetése érdekében azonban számolni kell a létező viszonyokkal. Egy belterjes művelési ág megizmosodásának alapfeltétele a szakértelem. A vezetés egyik program-pontja tehát a szakértelem hathatós ápolása kell, hogy legyen. De ebben már most teljes energiával intézkedni kell. Csak egyes pontjait említem meg a szakértelem általános fejlesztésének, hiszen itt indokolásra úgy sincs szükség.

1. Borvidéken a szőlőművelés elemei *különösen gyakorlatilag* már az elemi iskola két felső osztályába taníttassanak.

2. Szőlőművelés tanfolyamok (nem vin-cellér iskolák) létesítése.

3. Intelligensebb gazdák részére előadások (minél több) tartása

4. A szőlőművelés fejlődésének ellenőrzése és irányítása állami szakközegek által lehetőleg akként, hogy a vezető szakközegek munkásságát ne az iroda foglalja el.

5. Hegyközségek szervezése.

6. Minden a szőlőművelés fejlesztésére irányuló társaságok, egyesületek állami segítyezése.

Természetesen az állam dajkaságát itt sem tudják nélkülözni, s így a szakértelem kellő gyümölcsözésének elősegítésére első sorban szükséges a hathatós, de szigorúan ellenőrzött állami segíty. A szőlőművelés nagy mérvű kifejlesztése Erdélyben éppen az anynyiszor emlegetett kiscgazda szomorú helyzetén segítene legelőbb, s bizony, ez idő szerint több eredménnyel járna, mint sok szép észszel és meleg szívvvel kigondolt nagyszabású, de még merőben szokatlan, idegen vállalat. Mert annak már van multja, gyökérszállai a meg-rázkódtatások dacára sem szakadtak ki a nép lelkéből s éppen az erdélyi értékesítési viszonyok keretében von: — *jövője*. Munkát ad a népnek az a foglalkozás, amelyre idejét szivesen leköti, mert a munkától terhes időnek gyümölcsét megtermi; a józan életű kisbirtokost vagyonos polgárrá, a szorgalmas zsellért birtokossá teszi. A munkátlan, renyhe nép pedig csak hadd tóduljon Amerika és Románia felé a serénynek úgy is a maga hasznos elfoglaltsága a legbiztosabb sorompó.

A fejőstehenek takarmányozása.

Irta: **Cselkó István.**

III.

Télen nagyon változó lehet a takarmányozás, de rendszerint vizenyős, szálas és abraktakarmányok szerepelnek a fejőstehenek adagolásában. A vizenyős és szálastakarmány mintegy alapját képezi a téli etetésnek, az abraknak pedig az a rendeltetése, hogy arra a fehérje- s keményítőértéktartalomra egészítse ki az adagolást, melyet a tehének teje-lőképessége tételez föl, amiből az következik, hogy az etetendő abraknak mennyisége s neme részint a vizenyős és szálastakarmány fehérje- s keményítőértéktartalmától, részint a tehének teje-lőképességétől függ. Hogy a

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.

Divatos **férfi ingek**, alsó-nadrágok, gallérok, kékzölök és finom angol és francia zsebkendők.

Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, hálós ingek és kabátok.

Fü és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristof

utódai

fehérnemű, vászon és szőnyeg nagy raktára

Kolozsvártt, Deák Ferencz-u. 3.

1008

☎ Telefon-szám 567.

☎ Telefon-szám 567.

Matrac, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyhuzat szakszerűen készítve, olcsó árban található.

Minden fajtájú és nagyságú szalon, ebédlő és futószőnyeg, gyapjú és csipke függönyök.

Amerika önműködő ablak-roletták egyedüli főraktára.

vizenyős takarmánytól mennyire függ az abrak mennyisége s neme, azt legjobban úgy világíthatjuk meg, ha az 1000 kg. élősulyra s naponta etethető vizenyős takar anyok táptartalmát számítjuk ki, mely a következő (kg.):

	száraz- anyag	fehérje	keményítő- érték
40 kg. takarmányrépa	4.8	0.04	2.52
80 " " "	9.6	0.08	5.94
20 " nyers burgonya	5.0	0.02	3.08
30 " párolt " "	7.5	0.03	5.70
40 " besav. répaszelet	4.6	0.12	2.60
60 " burgonyamoslák	3.4	0.30	1.56
30 " sörtörköly	7.1	1.05	3.81

A német gazdák tudvalevőleg nem igen mernek 40 kgrammnál több takarmányrépát etetni, míg ellenben a dánok 80 kg.-ot is bátran etetnek; ha tehát a dán gazdák példáját követjük, kevesebb abrakra szorulunk, mint ha a németek félelmét osztjuk. A legtöbb vizenyős takarmány továbbá alig tartalmaz fehérjét, míg ellenben a sörtörköly gazdag benne; míg tehát az előbbieket kiegészítésére különösen a fehérjedus abraknak alkalmasak. addig a sörtörkölynél a kevés fehérjét tartalmazók is jó szolgálatot tehetnek.

Vajtermelésre alapított tehenészetekben figyelem fordítandó a takarmányoknak abból a szempontból való célszerű összeválogatására is, hogy a vaj szilárdsága s íze ne szenvedjen, mert némely takarmányok kemény, mások lágy vajat adnak, némelyek pedig rossz ízűvé teszik azt. Kemény vaj származik a savanyu szénától, a szalmától, gyök- s gumóstakarmánytól, répaszelettől, hüvelyesmagvaktól, lenmag-, pálmamag- s kókuszdiópogácsától; lágy vaj a zabtól, tengeritől, kölestől, tengerimosléktől, buzakorpától, rizslisztől, napraforgópogácsától. Az adagolás tehát ne álljon csupa olyan takarmányból, melyek vagy kemény vagy lágy vajat létesítenek, hanem inkább mind a kétféleből, mert akkor közpszilárdságú vaj keletkezik. A vaj íze pedig károsan hat a romlott takarmány, például a penészes széna, dohos gabona, avas olajpogácsa, a rosszul sikerült (büzös) erjesztett takarmány, a romlott moslák, felmegegetett szélet vagy sörtörköly. Rossz hatással van továbbá a vajra a tulzott szalmaetetés, a sok savanyu takarmány, sok repcepogácsa, a konkoly stb.

A fejőstehenek szabvány szerinti etetése kizárja azt, hogy nagyobb istállóban egyenlően takarmányozzunk, mert az elapadt tehénnek csekélyebb a tápszükséglete mint a tejlőé, s az 5 l. tejet adóé csekélyebb, mint a 10, 15 l. vagy több tejet adóé. Ha tehát tekintettel akarunk az egyes tehenek tényleges tápszükségletére lenni, nem marad más hátra mint az, hogy vagy az egyedi (individuális), vagy hogy a csoportonkénti takarmányozást alkalmazzuk.

Az egyedi etetést eddig Geissler oldotta meg legjobban, s eljárása az, hogy valamennyi tehén ugyanazt az alaptakarmányt (vizenyőset s szálast) kapja, de az abrakban különbség van köztük, mert az elapadt tehének semmi abrakot sem kapnak, míg ellenben:

	abrakot kapnak
az 5 l.-en aluliak	0.75 kg.
a 6 — 8 l. tejet adók	1.50 "
a 9 — 12 l. " "	2.25 "
a 12 — 17 l. " "	3.00 "
a 18 l.-en felüliek	3.50 "

Geissler a keményítőértékelmélet szerint számítja ki az adagolást, s az abrakot, mely többféle (olajpogácsa, dara stb.), összekeverve készletben tartja; etetéskor pedig vagy rövidre kötteti a tehenek, vagy kis ládikákat állít a jászolba, s egy $\frac{3}{4}$ kg. abrakot befogadó edénnyel minden egyes tehenek kimereti azt.

A csoportonkénti etetésnél tejelőképeség szerint egyesítjük, illetőleg kötjük egymás mellé a teheneket, s a tehen csak addig marad a csoportjában, míg a próbafejés jogsultnak mutatja azt; ezen eljárásnál tehát ismételve áthelyezzük a teheneket, s ez legnagyobb látránya. A csoportok száma ne legyen nagy, mert bár akkor jobban megközelítenénk az egyedi etetést, de a teheneket gyakrabban kellene áthelyeznünk; ezért tehát 2—3 vagy legfeljebb 4 csoportot alakítunk. Hogy az áthelyezett tehen hamarabb szokjon az új helyéhez, valahányszor szabadba eresztjük a többi, az áthelyezett eleintén a két szomszédjával az istállóban marad, s csoportonként változó szintű rongyot kap a farkára, hogy azon esetben, ha később már kieresztjük, s a régi helyére térne vissza, észrevegye a tehenes. A takarmányozásbeli eltéréssel itt is csak az abrakra szorítokozunk.

Nyáron már bajosabb az individuális vagy a csoportonkénti takarmányozást keresztülvinni, de lehetetlenek akkor sem mondhatjuk azt, mert ha pl. oly sovány legelőre járnak a tehenek, hogy az istállóban takarmányt is kell még etetnünk, a jobb teheneknek többet adunk, mint a gyengébbeknek; a nyári istállózásnál pedig úgy segítünk magunkon, hogy a fiatalabb s öregebb zöldtakarmányt kaszálva, előbbi a jobb, utóbbit a rosszabb teheneknek adjuk, vagy hogy a rosszabb tehenek zöldtakarmánya közé szalmát keverünk, vagy végre ha pl. csalamádét etetve abrakkal kell azt megtoldanunk több abrakot adunk a jobb teheneknek mint a rosszabbaknak.

(Vége.)

Természetes vagy mesterséges eljárás szerint tápláljuk borjainkat?

— Felolvasatott és jegyzőkönyvi dicsérettel érdekesített a magyaróvári gazdasági akadémiai ifjúság gazdasági együletének 1906. november 10.-én tartott szakülésén. —

A husárok napról-napra emelkednek. Ennek oka főleg abban keresendő, hogy az 1904-iki nagy szárazság folytán kevés volt a szénatermésünk. Nem volt széna s így nem igen volt állatainkat mivel takarmányozni. Mindenki félt a hosszú téltől s igyekezett állatát bármily olcsó áron is elvesztesgetni, csak gondot ne okozzon a téli takarmányozás. Nemcsak feles számú állatát adta így el a gazda, hanem tenyészállatai is eladásra kerültek. Azután tényleg nem is okozott gondot, most azonban mindenki tőri a fejét s mindenütt gyűléseznek, hogy miként lehetne ennek gátat vetni? Az állato at olcsón adták s ennek következménye az lett, hogy összevásárolták s nagy mennyiségben szállították idegen országokba. A statisztika adatai szerint:

1895-ben volt Magyarországon	5.829,018 drb
1905-ben " " "	5.371,518 "
tehát	457,500 da-

rabbal apadt szarvasmarha állományunk. Abban az évben tehát állatállományunk tetemesen megapadt s ennek utókövetkezményeül tulajdoníthatjuk a magas husárakat. Bizony jó pár évre lesz szüksége állattenyésztésünknek, hogy eme megapadást kiheverje.

Most érezzük csak igazán az 1904. év csapását, mely állattenyésztésünket java fejlődésében bizonytalan időre feltartóztatta. De a csüggedés mit sem használ, hanem a munka terére kell lépni s vállvetett munkával és Istenbe vetett bizalommal megint csak előbbre haladunk.

Midőn állattenyésztésünk de főleg szarvasmarha tenyésztésünk mint a leégett ház újra épül, alkalmoszerűnek tartom pár szót szólani, hogy a „természetes vagy mesterséges eljárás szerint tápláljuk borjainkat?” Igen fontos dolog ez, mert hisz tudjuk, hogy csak az a ház lesz jó, tartós, melynek fundamentuma jól van lerakva. Így van ez a természetben mindenütt, így az állatvilágban is. Amint neveljük állatainkat fiatal korukban, úgy vesszük hasznát a későbbi időkben is. Ha állataink fiatal korukban nem lesznek jól ellátva, akkor bizony később hiába akarjuk eme hibánkat helyrehozni, az nehezen fog sikerülni.

A borju felnevelésének munkája születése után azonnal megkezdődik. Már itt mindjárt a borju tejjel való táplálása kétféleképpen történhetik: természetes vagy mesterséges felnevelés szerint. A természetes felnevelés abban áll, hogy a borju születése után anyja alá téve szopik s azontul anyja tögyéből, tehát teljes tejjel táplálkozik.

A mesterséges felnevelés elve az, hogy a borju nem szopja a tejet anyjából, hanem mesterséges uton lesz táplálva, itatva, Előbb teljes tejjel, majd a teljes tej fokozatos elvonása arányában, lefőlözött tejet kap s végül meg csupán lefőlözött tejet, melyben a hiányzó zsir kellő anyagokkal lesz pótolva.

Nálunk mindkét felnevelési módszer el van terjedve, de a természetes még ez idő szerint jobban. A mesterséges felnevelés napról-napra terjed aszerint, amint a gazdaságok az intenzivitás felé haladnak.

Nagyobb uradalmak belátják e felnevelési mód fontosságát, praktikus s jövedelmező voltát. Az alacsonyabb gazdasági tudással bíró nép nem igen akar a természetes felneveléstől eltérni, bár azon vidéken, ahol az áldásos tejszövetkezetek utján értékesítik a tejet s ahol vajnak dolgozzák föl a visszakapott lefőlözött tejet, már borju avagy husértés takarmányozására fordítják. Külföldön (így különösen Németországban és Hollandiában) hol a tejgazdaság virágzó állapotban van, a mesterséges felnevelés egészen kiszorította a természetes felnevelési rendszert. Mindkét eljárásnak meg vannak a maga előnyei meg hátrányai is. Bár ma már a mesterséges felnevelés serpenyője lebillentette a természetet, mindazonáltal vannak ma is és lesznek a jövőben is, kik a természetes rendszer hívei maradnak s a vita bizonyára fel fog ujulni megint.

Hogy melyik eljárást kövessük, azt mindig a körülmények fogják meghatározni. Befolyással vannak erre a helyi viszonyok a tej értékesítésére vonatkozólag, de befolyással van a gazdaság okszerű avagy kevésbé

— Minden gazdaságban nélkülözhetetlen eszközök —

az országszerte első helyen elismert kitűnő szerkezetű és legolcsóbb

— „Eredeti Kalmár-rosták” és heremagtisztító gépek. —

Elsőrendű hazai anyagból gyártunk ezidőszert 15-féle nagyságban különböző szerkezetbe a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő általános terménytisztításához berendezett különleges gépeket, szelelő és magválasztó rostákat, kézi vagy hajtóerőre alkalmazva. — Ez évi újdonságainkról szíveskedjék ingyen árjegyzőket kérni. — Minden esetleges kérdésekre azonnal és díjtalanul válaszolunk. 1274

KALMÁR ZS. és TÁRSA különleges terménytisztító gépgyára Hódmező-Vásárhelyen.

Telefon 69. szám. — Nagy-Enyeden állami aranyéremmel kitüntetve. — Sürgőncim: Kalmár-rostagyár.

okszerű vezetése is. Vannak egyes gazdaságok, ahol elméletileg a mesterséges felnevelési rendszert elfogadják és annak minden egyes pontját aláírják, szóval azt helyesnek tartják, de ők még sem vihetik keresztül. Ennek különböző oka lehet. Oka lehet az is, hogy az illető gazdaság távol van az értékesítési központtól úgy, hogy tejét 8—10 fillérnél magasabb árban nem tudja értékesíteni. Ennyivel azonban otthon is tudja értékesíteni. Ilyen helyt helyén való lesz a borjúk természetes felnevelése. De ott, ahol a tejet 14—18 fillér árban is el tudják adni, inkább a mesterséges rendszer lesz helyén való. Láttam olyan uradalmat is, ahol hizlalda is lévén, borjú nevelésre basirozták az üzemet s természetes rendszer szerint nevelték borjait az állítva, hogy sokkal jobban fejlődnek. Az igaz, hogy sokkal jobban fejlődnek a borjúk, de a fejlődés nem áll arányban a táplálék költségességével. Nemde helyesebben járnának el az illető gazdaságban, ha az üzemet tejjgazdaságra basiroznák, a tejet esetleg vajnak dolgoznák fel s a lefölözött tejet adnák a borjúknak, természetesen a hiányzó zsírt más takarmánnyal pótolnák? Beigazolja ezen állításomat egy egyszerű példa. Tegyük föl, hogy a tehenészet évi és egyedenkénti fejési átlaga 2000 liter, beleszámítva, a borjú által elfogyasztott tejet is. A borjú szopik, tegyük fel nem két hónapig, hanem háromig, vagyis 90 napig. A gazdaság a tejet vajnak dolgozza fel: 100 liter tejből lesz 4 kilogramm vaj à 2.50 K. = 10— K. marad még 85 liter lefölözött tej, melylyel 5 kg. sulyszaporulat érhető el. Számítsunk a borjú súlyáért kilogrammonként à 70 f. = 350 K. összesen 1350 K.

Tehát értékesül egy liter tej 135 fillérrel. Még megmarad körülbelül 2 liter iró és ezt még hozzá kell adnunk, de viszont a hiányzó zsír pótlására le kell vonnunk belőle s marad egy liter tej értékesítési ára körülbelül 10—12 fillér.

Ha pedig teljes tejjel tápláljuk a borjút úgy 8—10 liter eredményez egy kg. súlygyarapodást, de vegyünk csak 8-at, 90 nap alatt 720 liter tej 90 kg. súlygyarapodást eredményez, ez à 70 fillért = 63 K., végrehajtva a számításokat, arra az eredményre jutunk, hogy ezen esetben egy liter tej csak 8¾ fillérrel értékesül. 2000 liter tejért bejön à 12 fillér = 240 K. de à 8.75 fillér csak 175 K.

tehát az egyedenkénti többlet 65 K. Ami egy nagyobb természetben jelentékeny összeget tesz ki. Nagyon természetes, hogy ezen összegekből még le kell vonni egy bizonyos %-ot épület használat, kezelési költség stb. fejében

A természetes nevelés előnyei, hogy: A borjú születése után már természetesi ösztönétől fogva, könnyebben szopja anyja tőgyéből a tejet, mint az itatók avagy szopatókból. A borjú állandóan egyforma hőmérsékletű tejet szopik, szopás közben inger gyakorol a csecs folytonos rángatása által a mirigyekre, mely inger a tej elválasztására

kedvezően hat, illetve a mirigyeket a tej elválasztásra ingerli.

Előnye azonban az, hogy a borjú táplálása a legtermészeteszerűbb takarmánnyal, az anyatejjel történik, továbbá nagyon egyszerű és semmi körülményesebb eljárást nem igényel.

De nem szabad itéletet egyoldalulag mondani, hanem tekintetbe kell árnyoldalt is venni. Ezek pedig szintén vannak. Elsősorban a tuberkulózis elterjedése nagy mértékben elő van segítve. A borjunak adandó tej mennyisége nem szabályozható s így a borjú esetleg kelleténél többet szophat ki, aminek következménye hasmenés és étrendi zavarok lehetnek.

Hátrányául rojják még azt is fel, hogy azon időben, midőn a borjú elválasztása történik, a tehen nagyon izgatott s tejét nem adja mindig le. Vannak továbbá egyes tehenek, melyek tejüket csakis azon esetben adják le, ha a borjú előbb szopott. Ha a borjú betegség miatt a szopástól bizonyos időre eltiltatik, úgy a tehen nem fogja tejet leadni. Fejés alatt lehetőleg csendnek kell az istállóban uralkodni. De amint a fejés ideje közeledik, a borjú folytonosan bög anyja után, az anya meg borja után s így a fejés csendje megzavarodik. Az előnyöket egybevetve a hátrányokkal, azt mondhatjuk, hogy olyan tehenészetben, ahol a tuberkulózis el van terjedve; annak nagyobb mérvű elterjedése elő van segítve s eme hátránya ilyen helyeken az előnyök fölé kerül s azokon diadalmasodik. Ott azonban, ahol ez nem fordul elő s a tejet alacsony áron lehet értékesíteni, előnyeit nagyobbak találom.

Gy. Rosenberger Sándor.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:	
Csikszentmártoni Szabó József.	3
Szőlőművelés Erdélyben. <i>Dicenty Desső.</i>	6
A féjőstehenek takarmányozása. III. <i>Cselkó István.</i>	6
Természetes vagy mesterséges eljárás szerint tápláljuk borjainkat? I. <i>Gy. Rosenberger Sándor.</i>	7
Tárca:	
A társadalom gazdálkodásáról I. <i>Dr. Seyfried Károly.</i>	4
Egyes közlemények.	
Halálozás. — Értesítés. — Hibakiigazítás. — A telekkönyv reformja. — A román állatcsempészet ellen. — Mezőőrök kártérítési kötelezettsége. — A erdélyi birtokrendezés.	8
Értesítések.	

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Tormay Béla.** A magyar közéletnek egyik neves munkása *Tormay Béla*, volt földművelésügyi államtitkár meghalt szombaton délután 4 órakor. Az elhunyt a maga erejéből küzdötte fel magát diszes

állására és kiváló szakértelmével, fáradhatatlan munkásságával mintaképe volt a pontos és lelkiismeretes tisztviselőnek. A magyar mezőgazdaság, különösen pedig az állattenyésztés szakirodalma benne egyik leghivatottabb művelőjét veszítette el. Két héttel ezelőtt ölt ágynak. Néhány nappal ezelőtt állapota oly válságosra fordult, hogy operációnak kellett alávetnie magát. Az operáció jól sikerült, de ez sem mentette meg a nagybetegét. *Kossuth Ferenc* kereskedelemügyi miniszter megleghangu táviratban fejezte ki részvétét. *Darányi Ignác* földművelésügyi miniszter részvétlevelét intézett az elhunyt özvegyéhez.

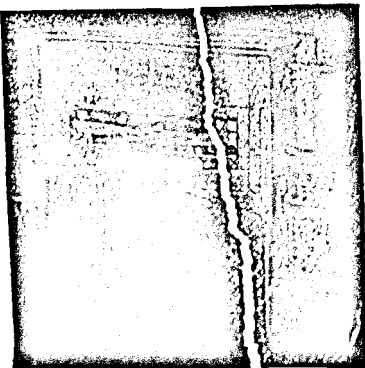
Az elhunyt életrajzi adatait a következőkben foglaljuk össze:

Tormai Béla a tolnamegyei Szekszárdon született 1838-ban, ahol atyja a szabadságharc idejéig a vármegye tiszti főorvosa volt. A középiskolák elvégzése után gazdasági gépészetet és kertészetet tanult. Ezután *Széchenyi István* gróf czenki uradalmában gyakornokskodott. Innét, hogy az alföldi gazdaságokkal megismerkedjék, *Károlyi István* gróf derékegyházi uradalmába ment. 1858-ban és 1859-ben a budapesti egyetemen tett biológiai tanulmányokat és királyi engedéllyel az állatorvosi tudományokból vizsgát állott, oklevelet nyert és ezután Bajorországban a *Weichenszefani* gazdasági tanintézetet végezte. 1861-ben a budapesti állatorvosi intézet tanársegédének hívták meg s ekkor már gazdaságok rendezésével foglalkozott. 1865-ben tanár lett a keszthelyi országos felsőbb gazdasági tanintézetben. A földművelésügyi kormányzat 1873-ban felrendelte Budapestre és megbizta az állatorvosi tanintézetben az állattenyésztési tanszakok szervezésével és két év múlva az akadémia rangjára emelt szakiskola igazgatójává tették, melyet Tormai újrászerveztet és a tervei alapján épült pavillon-rendszerben az új iskola. 1886-ban a miniszteriumba berendeltetvén, az összes gazdasági szakiskolák főigazgatója lett, miniszteri tanácsosi címmel és jeleggel. 1892-ben valóságos miniszteri tanácsossá és 1903-ban államtitkárrá nevezték ki. A magyar szakirodalom terén is működött. Nagyobb önálló munkái: *Lófogtan*. Általános állattenyésztéstan, *Gazdasági állattenyésztés*. Szarvasmarha és tenyésztése. A mezőgazdát is érdeklő néhány városi ügyről. Az átörökítés stb.

— **Értesítés.** Az E. G. E. tagjait és lapunk olvasóit értesítjük, hogy az *Erdélyi Gazdasági Egylet, Erdélyrészi Gazdasági Egylet* és az »*Erdélyi Gazda*« hivatalos helyiségei az egyleti új székházba (Attila-utca 2. szám alá) helyeztettek át,

— **Hibakiigazítás.** Mult számunkban »A mi XV-ik tenyészállatkiállításunk« című cikkhez közreadott állatképek közül a fényképész téves jelzése folytán a következők helytelenül lettek megjelölve:

1. a 618-ik oldalra beosztott 12-ik ábrán bemutatott tehen nem a Somogyi A. tenyész-

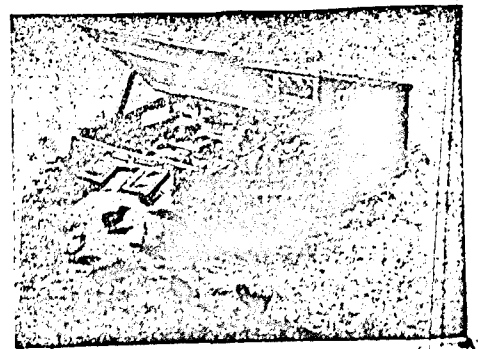

A haszonnal járó baromfitenyésztés csak jól bevált KÉLTETŐ GÉPEKEL üzemeltethető és ezért ajánljuk a világ hírhű és az összes eddig ismert csibekeltő gépek között a legtekélyesebb amerikai *Cyphers* önszabályozóval ellátott csibekeltető és nevelő gépeket, melyek kizárólagosan csak nálunk kaphatók.

Á R A K:			
0 sz. Standard Cyphers	cca	66 tojásra	K 135. esomagolás 8 —
1 " " " "	"	100 " "	" 180. " " 8.50
2 " " " "	"	240 " "	" 220. " " 12.—
3 " " " "	"	390 " "	" 301. " " 8.50
4 " " " "	"	100 " "	" 125. " " 8.50
Farm Economic			

Továbbá a baromfitenyésztéshez szükséges összes cikket, erőtakarmányokat és a Németországban államilag megvizsgált, de nálunk is jól bevált »*GALLOSERIN*« baromfi-coleraserumot. Számozott megbízható bizonyítvánnyal rendelkezünk. Kimerítő árjegyzéket kívánatra küldünk.

„MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE“
Budapest, V., Alkotmány-u. 31.

téből való, hanem az a Sperker Ferencz «Hattyú» nevű 3 éves és 5 hónapos tehene.

2. a 619-ik oldalra beosztott 16-ik ábrán látható bika szintén a Sperker F. tenyészetéből való «Csárdás» nevű bika, mely most a Gr. Teleki Domokos tulajdona és a geryeszegi gulyába van beosztva. A három évesen felüli bikák csoportjában ez a bika lett az első díj nyertes.

— A telekkönyv reformja. A magyar jogi és gazdasági világnak évtizedek óta sürgetett kívánsága az új és modern telekkönyvi törvény. Ennek az volna a hivatása, hogy egyrészt az e téren még mindig érvényes osztrák jog uralmának véget vessen, másrészt a tulajdon- és hitelviszonyokat megerősítse. — Az eddigi kormányok ezt a reformot az új általános polgári törvénykönyv keretén belül akarták megcsinálni Polonyi Géza igazságügyminiszter úgy az anyagi, mint a formai telekkönyvi jogot már a jövő évi májusában életbe akarja léptetni. Ezt a célt szolgálta az az ankét, mely legutóbb az anyagi jognak Imling Konrád államtitkár által kidolgozott tervezetét tárgyalta. Ezt a tervezetet most véglegesen megszövegezik s úgy koncipiálják, hogy mint ez a házassági jogról szóló törvénytel történe, a polgári törvénykönyvbe illeszthessék. Az igazságügyminiszterium kodifikáló osztálya legközelebb kidolgozza az alaki telekkönyvi jog tervezetét is amivel újabb ankéteket nem tervez a kormány, mindkét törvényjavaslatot már valószínűleg februárban a parlament elé terjesztik.

— A román állatcsempész ellen. Annak a nagyarányú állatcsempésznek, amelyet Vanka Béla dévai pénzügyári főbiztos leplezett le s a melyről nemrégiben adott hirt a napisajtó, megtorlása folyamatban van. Darányi miniszter rendeletére a kolozsvári állategészségügyi felügyelő személyesen indított vizsgálatot s ennek eredményeként két községi jegyző ellen elrendelték a fegyelmi vizsgálatot, egy törzskönyvvezetőt pedig el is mozdítottak állásától. A legradikálisabb intézkedés lesz az, melylyel a miniszter a határszéli legeltetést véglegesen betiltja, úgy hogy az e címen való kölcsönös állatforgalom Romániával egy éven belül teljesen megszűnik. Az erre vonatkozó rendelet már legközelebb megjelenik.

— Mezőőrök kártérítési kötelezettsége. A földmivelésügyi miniszter legutóbb egy konkrét esetből kifolyólag kimondotta, hogy a mezőőr felelősége csakis kötelességmulasztásából származó károokra terjed ki, az őrzetére bízott területen előforduló károkat azonban — rendes birói ítélet nélkül — saját gyonából megtéríteni nem tartozik.

Az erdélyi birtokrendezés. Az erdélyi birtokrendezés tárgyában egybehívott szakértekezlet csütörtök délelőtt tíz órakor ismét összeült Polonyi Géza igazságügyminiszter elnöke alatt. A törvényjavaslat beható tárgyalása után, az elnök igazságügyminiszter délután három órakor azzal zárta be az értekezletet, hogy a törvényjavaslatot rövid időn belül miniszteri tanács elé viszi.

— Darumadár utnak indul hirdetni a magyar ipar diadalát, mely nagyrészt az *Első Alföldi Cognacgyár r.-t.* érdeme, a kitűnő *barack-cognacja* kiszorított már minden külföldi cognacot.

1709

— Budapesti szeszárak. Az Első Alföldi Cognacgyár Részvénytársaság és Szeszfinomítógyár heti üzleti jelentése szerint az árak Budapesten: Finomított szesz adózva nagyban 150 kor. kicsinyben 154 korona. Finomított szesz adózatlanul nagyban 50-50 kor., kicsinyben 54-50 kor. Nyers szesz adózva nagyban 147 kor., kicsinyben 149 korona. Denaturált szesz nagyban 40 kor., kicsinyben 42 korona.

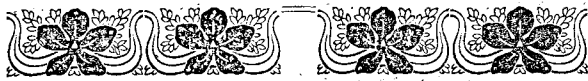
Magyar Jelzálog Hitelbank

képviselősege

Kolossvart, Jókai-utca 2. sz. alatt (gr. Rhédey-ház I. e.)
Az intézet alaptőkéje 40 millió korona
záloglevélkölcsönöket

nyújt földbirtokra és nagyobb városokban fekvő házakra 4%-os és 4 1/2%-os záloglevelekben.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az „Erdélyi Gazdasági Egylet” bizalmi férfiai adnak véleményt. 1001

— Jobb és —
megbízhatóbb
— magvakat —

nem is ajánlhatunk,
— mint a minőket —

32 év óta

Mauthner
Ödön

császári és királyi udvari
magkereskedésében
BUDAPESTEN

kaphat. 1002

Ertesítés.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy a kedvező feltételű kölcsönnyújtása és előzetes eljárása révén kitűnő hírnevű

„Nagyszeheni földhitelintézet”

részéről, Kolozs és több szomszédos megye területére ingatlan jelzálog kölcsönök

„kizárólagos ügynökségével”

bizattam meg. Ebbeli működésomban legkedvesebb kötelességem, hogy a bizalomteljesen hozzám forduló feleknek a lehetőségig gyors és költséget kímélő eljárással szolgálatára legyek.

Bárminemű felvilágosítással, útbaigazítással készségesen, díjmentesen szolgálok.

Különös előnye eljárásomnak, hogy minden kölcsönvevő bármily elhanyagolt birtok- és teher viszonyai véglegesen rendeztetnek.

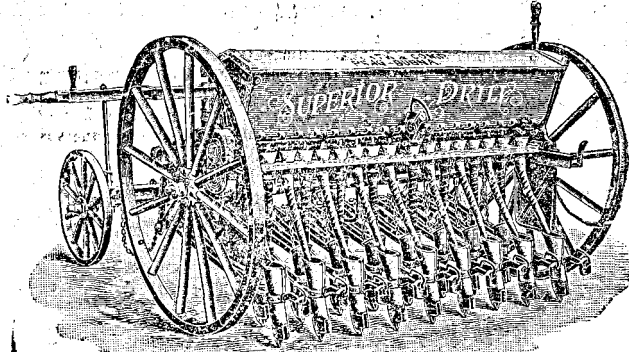
Egyidejűleg óva intem a n. é. közönséget akár helybeli — akár budapesti — vagy vidéki pénzközvetítő csábító hirdetéseknek vagy «szaladó ügynököknek», — amelyek ilyenmű jelzálogkölcsönt pénzügyezetek közvetlen megbízását nem igazolják — fel nem tűni, mert ezek eljárása teljesen megbízhatlan; időt veszít és minden esetben, akár eredményes, akár nem, terhesen költséges.

Teljes tisztelettel

1243

Erdélyi erdő-faanyag és bányaugynökség.
Gombos Benő Kolozsvár, Malom-u. 16. sz.

Ugyanott discret és legmegbízhatóbb módon bér- és magánházak, építési telkek, földbirtokok eladása és vétele a legkedvezőbb feltételekkel, valamint birtokbérletek lebonyolításnak.

(907-3.) Superior
Sorvetőgépek

!!! Legjobb tolókerékrendszer !!!
Tessék közelebbi leírást kérni!

Finom-, szántás-, csukló- és rétboronák.

Egy- és többvasu ekék.

Háromtagu és egytagu hengerek.

Triőrök. Mütrágyaszórók.

UMRATH és TSA

Budapest, V., Váci-körút 60.

Gőzcséplőkészletek 12 HP.-ig — Ipari mozdonyok 100 HP.-ig.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

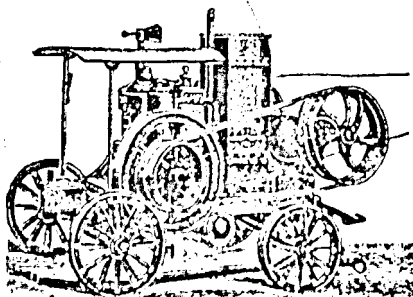
Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Segédszerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

A LAP AZ ERD. GAZD. EGYLET TULAJDONA.

Oberurseli Mótorgyár Részv.-Társaság Oberursel.

Iroda és raktár: VI., Ó-utca 6. szám. MAJNA-FRANKFURT MELLETT.

Legolcsóbb hajtóerő a „GNOM” BENZIN- és SZIVÓGÁZ-MÓTOR.

4000-nél több üzemb. ■ Könnyen kezelhető. ■ Villanyos gyújtással. ■ Okl. gépész felesleges. ■ Költségvetés, tervek és egyéb felvilágosítás ingyen és bérmentve. ■ Referenciák beszerezhetők: gróf Wenkheim Géza uradalmától, Csorvás (Békésmegye); gróf Wenkheim Frigyes uradalmától, Székudvar (Aradmegye); gróf Esterházy János uradalmától, Nyitra-Ujlak (Nyitra-megye); gróf Esterházy László uradalmától, Sárospatak (Fehérmegye). Sándor Pál Mező-Bánd, (907-4.)
Albisi Béla Alsó-Szováta, Lóte Lázár Kaál.

GANZ és TÁRSA

vasöntő- és gépgyár
részvénytársulat
BUDAPESTEN.

Elektromos világító és erőátviteli berendezések egyen- és váltakozó áramra Kollibri ilylmpák Brillians ilylmpák reklámcélokra.

Elektromos üzem berendezése uradalmakban és gazdaságokban. Meglévő üzemi berendezések átalakítása.

Elektromos üzemű szivattyúk, tejgazdasági berendezések, emelőgépek, ventilátorok, mezei vasutak, szántó-, cséplő-, aprító- és takarmányozó berendezések.

Motorok benzin-, spirítusz-, gáz-, szivó-gáz- és kohógáz-üzemre minden nagyságban 3000 lóerőig. Üzemköltség: 1½-2½ fillér lóerőnként és óránként.

Emelődaruk kézi-, gőz-, petroleum- vagy elektromos hajtásra.

1719

Arjegyzékekkel és költségvetésekkel szívesen szolgálunk.

Közuti hengerlőgépek gőzekék.

Gőzmotoros személyszállító vasutkocsik kis és nagyvasutak számára.

Mindenféle vasuti kocsik személy- és teherszállításra. Vasuti felszerelések. Kéregöntésű ke-rekek (Griffin rendszere).

Hengerszék malmok számára, kéregöntetű hengerekkel. Mindenféle malomgépek. Egész malmok berendezése és felszerelése.

Brikettsajtók szén, fűrészpor s effélék briket-tezésére.

Turbinák minden egyes esetben a helyi szük-ségletnek megfelelően szerkesztve, tehát az elérhető legnagyobb hatásfok biztosításával.

Speciális gépek a papír- és cellulóze-gyártáshoz. Transmissziók. Füstemésztő készülékek. Gyári berendezések.

Erdélyi erdő-faanyag és bányagynökség
GOMBOS BENŐ
KOLOZSVÁRT, Malom-utca 16.

A „Nagyszebeni földhitelintézet“-nek

kizárólagosan jogosított képviselőjében Kolozs és a szomszédos megyék területére

kedvező törlesztés kölcsönöket
a lehető leggyorsabban és megbízhatóan eszközöl ki.

A legelőnyösebb módon közvetít mindennemű

ingatlan adás-vételeket.

Kínálat: 1600, 900, 800, 500, 450 holdas vidéki, 215, 200, 35 holdas városi birtokok. Különléle városi lak- és bérházak, építési házhelyek, vállalatok és szállók.

Kereslet: birtokbérletek, mindennemű erdők és bányák. (907-6)

PIUMEL KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁG

kolozsvári főkelepe Mátyás-király-tér 12. (Telefonsz. 475.)
o o o o o Oránként friss pörkölés. o o o o o

Világhírű „SOERABAJA“ kávékeverék

Valódi „TÖRÖK“ kávé, 1 kilogramm 3 korona 80 fillér.
o o o Zamatja és kitűnő íze felülmulthatatlan. o o o

Tea és Rum különlegességek.

Díjazott sárga Orpington tyúkok és kakasok

kaphatók ELEMÉR, TORONTÁL, PAP ILONÁNÁL.

Tyúkok darabja 7 korona,

kakasok 10 korona.

Gőzeke szántás!!

Tudatom a gazda közönséggel, hogy egy géprendszerű gőzekémmel,

1907. április

15-től kezdve

bérszántásokat vállalom.

Bővebb felvilágosításokkal készséggel szolgálak

Gr. BETHLEN SÁNDOR,

M.-Gezse, u. p. Maros-Ludas.

200 darab racka anya-juh széna-hiány miatt eladó.

1 darab 2½ éves zimenthali bika (907-5.) eladó.

Ertekezhetni: Fülöp Gyulánál Egerbegyén. U. p. és állomás: A.-Gyéres.

30 hold I. oszt. föld

fele a Marosterén, fele fensik, jó szántó, 2 hold legelőjoggal, 800 öl szőlővel, szép belsőség, nagy gyümölcsös, szép lakás, szabad kézből eladó.

1814

Bővebb felvilágosítást:

GOMBOS JÓZSEF, Székely-Kocsárd.

„Grand Prix“ (a legnagyobb kitüntetés)
a saint-louis-i világkiállításon.

Alfa Separator R. J.

Iroda és gyár: Budapest, VI., Lomb-utca 11.

Tejgazdasági Gépgyár.

Szállít tejgazdasági eszközöket és gépeket!
Tehénészetek, tejgazdasági telepek, tejszövetkezetek berendezése!

Mindig friss sajtoltó por és jolyékony oltó!

Több mint 600 első díj!!!

Évi gyártás kb. 80,000 Alfa separator.

Arjegyzékekkel, költségvetéssel, utbaigazítással
készséggel szolgálunk.

1018.

BUDAPESTEN

AZ EGYETLEN

FÜGGETLEN

EJENZÉKI

nagy napilap

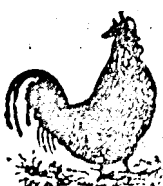
„AZ UJSÁG“

Előfizetési ára:

Egész évre	28 kor. — fill.
Fél évre	14 „ — „
Negyedévre	7 „ — „
Egy hónapra	2 „ 40 fill.

December hó első felében AZ UJSÁG minden előfizetője ingyen és bérmentve megkapja AZ UJSÁG gyönyörű ALBUM NAPTÁR ajándékát színes műmellékletekkel.

Megrendelési cím: **AZ UJSÁG** kiadóhivatala,
Budapest, VII., Rákóczi-ut 54.

Eladó fajkakasok.

Fehér Orpington és Plymouth fajliszta, több kiállításon kitüntetett, szépen fejlődött, 8-9 hónapos tenyészképes példányok darabonként, Orpington 8 kor., Plymouth 6 kor.

1817

Levélbeli megkeresések Tamásy József címre Kolozsvárt monostori-ut 7. kéretnek.

1815

Kerestetik

Egymillió darab czirokseprőnyél,

vagy e célra alkalmas fiatal, göresmentes 30 x 30 mm. keresztmetszetű, egy meter hosszú

fenyőlécz.

Ajánlatok kéretnek Gróf Wenckheim Antal főörökösai uradalma Csorvás, Békésmegye címre.

Okleveles gazdász,

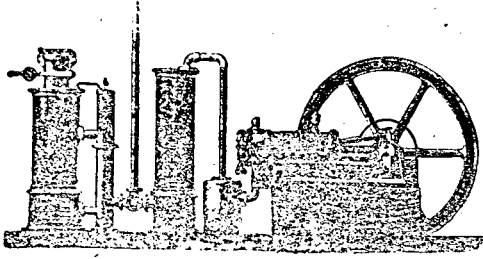
34 éves, magyar, beszél oláhul is,

13 évi gyakorlata van és kitűnő bizonyítványokkal rendelkezik,

Állást keres.

1818

Címe a kiadóban.

Olcso tüzelőanyaggal dolgozó

Szivógázmotorok

Óriási megtakarítás tüzelőanyagban. Üzemköltség óránként és lóerőnként csak 1—1½ fillér!
— Legolcsóbb és legszabályosabb üzem! Legmesszebbmenő szavatosság! —

● Benzin- és nyersolajmotorok. Motoros cséplőkészletek. ●

HAJÓS és TÁRSA

okleveles mérnökök
motorvállalata

(907—1.)

BUDAPEST, V., Sziget-utca 9. szám.

Telefon 66—69.

Árjegyzék és költségvetés ingyen.

Villamos berendezések

városok, kastélyok,
gyárak, szállodák,
malmok és magánhá-
zak világítására valamint erőátvitelre.

Specialitás: Önálló kistelepek (elektrogének),
motorok, é. p. benzin-, gáz, stb. erőhajtásra. Üzem-
biztos tartás és kevés cseléd igénylő légalcsóbb gépek.

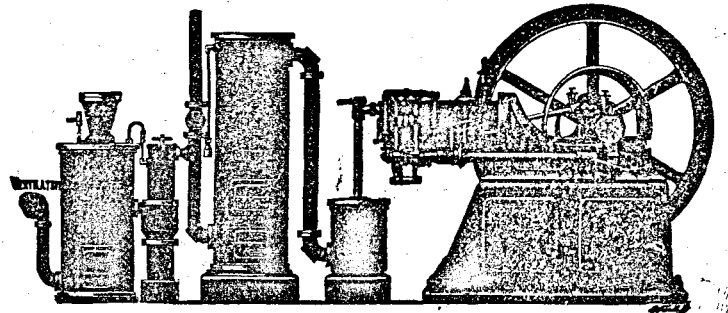
Legújabb **LUX** acetylen gáz-
szabadalom fejlesztő

készülékek önálló telepeknek világítására. Keze-
lésnélküli, önműködő, rézbeeső rendszerű, teljesen
veszélytelen fejlesztők.

(a.)

Fejér és Schmidt

Budapest, V. Eötvös-tér 2. sz.

1465.

Eredeti OSERS és BAUER motorok

BUDAPEST, VI., Podmaniczky-utca 18.

Motorgyár és vasöntöde: Bécs.

Benzin- és petroleum-motorok és locomoblok, szivó-gáz-motortelepek
2—3 fill. üzemköltséggel. — Kedvező fizetési feltételek. — Elsőrangú
gyártmány. — Költségvetés és árjegyzék ingyen.

A talajművelés legújabb és legjobb módja a szabadalmazott „BIPPART“-féle egyes és kettős ekével

eszközölhető. — Egyidejűleg forgatja a termőréteget és lazítja
az altalajt. Célszerű munkája folytán általánosan kedvelt.

A kukoricaszár táperejének leggazdaságosabb kihasználása a

kukoricaszártépő-gép (shredder)

által történik.

Bámulatos nagy munkaképesség, tartósság, egyszerű szerkezet és olcsó ár
tekintetében egyaránt előnyösebb mint minden versenyyártmány.

● ● Leirással és árajánlattal készséggel szolgál ● ●

BÄCHER RUDOLF — MELICHÁR FERENC főraktára

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 68. sz.

Magyarországi vezérképviselő: SZÜCS ZSIGMOND.

Telefonszám 394.

Mendel Lázár Fiai sörfőzdéje, Torda

Ajánlja: **hordókban és palackokban** legjobb minőségű

világos korona sörét

A már 10 év óta fennálló Kolozsmegyei főraktár Kolozsvárt, (Óvár, városi sörház) saját kezelés alatt áll.

Kolozsvárt kapható minden italmérésben, fűszer és csemege üzletben.

Telefonszám 394.

1896

ELADÓ HÁZHELYEK!

Kolozsvár legszebb jövőjü, nagyon fejlődő városrészében, — az új színház közelében — az ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET telkén, az Attila-utcában, még néhány jó fekvésű házhely eladó.

Bővebb értesítés: naponta délelőtt 11—1 óráig és délután 4 órától 6 óráig az Erdélyi Gazdasági Egylet titkári irodájában, Kolozsvárt, Attila-utca 2. szám alatt.

1896

Csatornázás! Vízvezeték!

Villanyvilágítás!

1900. párisi világkiállítás Grand Prix.

KWIZDA FERENC JÁNOS

cs. és kir. ausztriai-magyarországi, kir. román és bolgár fejed. udv. szállító, ker. gyógyszerész
1737. I. Korneuburg, Bécs mellett. — Lósporcikkek.

Kwizda-féle Restitutions-fluid

cs. és kir. szab. mosóvíz lovak számára.
Ára egy üvegnek 2 kor. 80 fill.
Több mint 40 éve használják az udvari és más nagyobb istállóknban, egy a polgári mint katonai körökben, az izmok erősítésére, nagy használat előtt és izombénaság ellen. A lovat trainingben igen nagy munkabírásra képesíti.

Kwizda-féle sertéspor

Egészségi por a hizlalás előmozdítására.
Kis doboz Kor. 1.20. Nagy doboz Kor. 2.40.

KWIZDA-féle Korneuburgi marha-táppor.

Étrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére. — 50 év óta a legtöbb istállóban használatban étvágytalanság, rossz emésztésnél, a tej javítására s a tejelés fokozására.
1 doboz ára 1.40 K. 1/2 doboz 70 fillér.

Kwizda-féle baromfi-por

diatetikus szer a tápszerhez való hozzáadásra ludak, kacsák, tyukok, gyöngytyukok, páv.k stb. részére. Egy doboz ára K. 1.

Csakis ezen védjeggyel valódi. — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerháza; Budapest, VI., Király-utca 12. és Andrássy-ut 26. szám.

Törlesztő kölcsönök.

AZ

Erdélyrészi Magyar Jelzálog Hitelbank

Részvénytársaságnál

Kolozsvárott, Rózsa-utca 1. sz. (emelet.)

igen előnyös feltételű törlesztő kölcsönök kaphatók föld-birtokok és városi bérházakra.

Kölcsönkérvényekhez melléklendők: a legutóbbi hitelesített telekkönyvi kivonat és a hitelesített kataszteri birtokiv. — Bérházaknál a telekkönyv, házbéradó vallomás hitelesítve és az épület vázrajza. — Kölcsönök 400 koronától kezdődőleg bármily magas összegig kaphatók. — Becslési költség csak nagy összegű kölcsönöknél számítatik, kisebbeknél az eljárás díjmentes. — Ügynökök közvetítésére nincs szükség, miután mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál az

Igazgatóság.

Hivatalos órák d. e. 9—1 óráig.

1501

Gyors és olcsó lebonyolítás.

Előnyös feltételek.
Teljes 100-es árfolyam.

Hirdetéseket jutányos áron felvállal a lap kiadóhivatala

Széna, bükköny és szalma nagyobb mennyiségben, valamint részletenként is

ELADÓ:

Érdeklődni lehet:

Schrammer Péter

Donát-ut 4. sz. Kolozsvár.

FISCHER

-féle szab. impregnált szavatolt tiszta lenből készült vízhatlan ponyvával óvhatók meg a legbiztosabban a kazlak, gépek és kocsik az eső ellen.

Ezen ponyvák nagy strapa mellett is ellartanak 10—12 évig. A 24 év óta fennálló FISCHER-féle z-sák- és ponyvagyár Budapest, V., Nádor-u 31—33., az ország legnevesebb uradalmainak szállítója. (b.)

Mindennemű Juta- és lenzsákok gyártása.
Ponyvakölcsönző intézet.

Cickekelt

minőségű, pontosan és olcsón

Fischer Sör

Budapest

Védjeggyel ellátott, pontosan és olcsón

Gazdák,

kik egészséges, fajtiszta és tartós

szőlőültetvényre

akarnak szert tenni, rendeljék

szőlőoltványaikat

„Milleniumtelep“-ről, Nagyösz,
1816 Torontálmegye.

Magyar vagy német vagy szerb vagy román nyelvű műmellékletekkel ellátott nagy főárjegyzék ingyen és bérmentve.